

Er blijft geen mantelzorger meer over

TROUW - 9 januari 2019 - Jeannine Julen

© Nanne Meulendijks

Er komen steeds minder mantelzorgers, terwijl ook de professionele zorg ouderen weinig hulp kan bieden.

Ouderen kunnen in de toekomst minder een beroep doen op vrienden en familieleden. Ook zorginstellingen kunnen door personeelstekorten niet altijd de nodige hulp bieden. Het gevolg is dat ouderen te lang thuis blijven wonen en ongelukken krijgen

De aanwas van potentiële mantelzorgers loopt terug. Een zeventiger die hulp nodig heeft bij het doen van boodschappen of klusjes aan huis, kan momenteel een beroep doen op gemiddeld vier familieleden of vrienden. Over twintig jaar zijn dat nog maar twee, blijkt uit onderzoek van het Planbureau voor de Leefomgeving. In gebieden waar jongeren wegtrekken, zoals Oost-Groningen, Zeeuws-Vlaanderen en Zuid-Limburg, blijven nog minder mantelzorgers over. Daar hebben ouderen slechts één persoon 'tot hun beschikking'.

Het is een bijeffect van de vergrijzing, blijkt uit de studie 'Zorg om banen' van het PBL. In 2040 telt Nederland maar liefst 2,6 miljoen 75-plussers, twee keer zoveel als nu. Door die groei hebben zeventigers, tachtigers en negentigers straks minder fitte mensen in hun omgeving die hen kunnen helpen.

Meer mensen tegelijkertijd

MantelzorgNL, de belangenvereniging voor mantelzorgers, merkt nu al dat de druk toeneemt. "Mantelzorgers geven vaker dan voorheen aan dat ze voor meer mensen tegelijkertijd zorgen. Soms voor twee of drie", zegt directeur Liesbeth Hoogendijk. "Als het zo moet, hoeft het voor mij niet meer, zeggen ze steeds vaker. En ze vragen zich regelmatig af of ze tegen sommige taken 'nee' mogen zeggen."

Het risico van de slinkende groep mantelzorgers is dat de mensen die helpen steeds zwaarder belast worden, zegt Hoogendijk. Soms lopen ze zelfs tegen een burn-out aan. "In uitzonderlijke gevallen ontspoot het. De mantelzorger verwaarloost dan degene voor wie hij zorgt of gebruikt fysiek geweld."

PBL-onderzoeker Femke Daalhuizen vreest voor isolement van ouderen als er niet genoeg wordt geïnvesteerd in de zorg. "Er zullen meer valincidenten zijn. Ik verwacht dan dat ouderen vaker spoedopvang zullen aanvragen of opgenomen

moeten worden in een zorginstelling. De zorgkosten waar eerder op bezuinigd is, worden zo naar elders in de zorgsector verplaatst.”

Professionele instellingen

Maar ook ouderen die aankloppen bij professionele zorginstellingen dreigen in de knel te raken, signaleert het PBL. Want om al die hulpbehoevende 75-plussers over twintig jaar bij te staan, zijn er twee keer zoveel wijkverpleegkundigen en thuiszorgmedewerkers nodig, 700.000 om precies te zijn. Maar het ministerie van volksgezondheid voorziet de komende jaren al een tekort van ruim 100.000 zorgprofessionals. “Nu al moeten we nadenken over hoe de zorg te leveren zonder dat we personeel nodig hebben”, zegt PBL-onderzoeker Femke Daalhuizen.

Schrijnend, vindt Tineke Abma, hoogleraar diversiteit en participatie bij het VU Medisch Centrum. Al in 2012 waarschuwde de Raad voor Gezondheid en Samenleving voor een personeelstekort in de ouderenzorg vanwege de vergrijzing. ‘Ingrijpende keuzes zijn onontkoombaar’, maande de raad. Abma: “Toch kwam daar twee jaar later een bezuiniging in de zorg overheen.” Een verkeerde keus, vindt ze. “Verpleeghuizen sloten hun deuren, personeel werd ontslagen en de sector als geheel werd onaantrekkelijk om in te werken.” Het gevolg is dat in de overgebleven verpleeghuizen de zorg nu bijna ondermaats is, zegt Abma. “Ik hoor van de zorginstellingen waar ik toezichthouder van ben dat ze door het tekort aan personeel de kwaliteit en de veiligheid van ouderen niet kunnen garanderen.”

Abma ziet zelfs een tweedeling tussen ouderen ontstaan. “Wie een ruime beurs heeft, kiest voor een commerciële zorginstelling of een verpleegkundige aan huis. Wie dat niet kan bekostigen, blijft te lang thuis wonen, met het risico van ongelukken. Of is aangewezen op een publieke instelling die een lange wachtlijst hanteert en onvoldoende zorgkwaliteit kan waarborgen.”